

10.6.2020

Alueen kunnille

- kuntien kirjaamot
- kuntajohtajat

LAUSUNTOPYYNTÖ, ENNAKKOLAUSUNTO PALVELUTASOPÄÄTÖKSEEN JA VARALLAOLOASIAAN

Pyydämme alueemme kunnilta ennakolausuntoja viimeistään keskiviikkona 26.8.2020 pelastuslaitoksen johtokunnan päätöksen 3.6.2020 § 29 (liite) mukaiseen varallaoloasiaan.

Lausuntonne pyydetään toimittamaan virkasähköpostiimme pelastuslaitos@jokipelastus.fi.

Tarvitsemme ennakolausuntojanne johtokunnan ao. kokouksessa perustaman toimintavalmius-työryhmän työhön sekä samaan aikaan rinnakkain valmistelussa olevan palvelutasopäätöksen 2021 – 2024 valmisteluun.

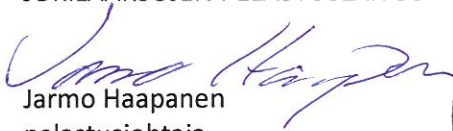
Varallaoloa korvaavan järjestelmän tähän astisessa valmistelussa eräänä keskeisenä tekijänä on ollut tavoite, ettei pelastuslaitoksen kuntalaskutus kasvaisi nykyisestä. Tältä osin kuntien yleinen taloustilanne on pyritty huomioimaan ja se on asettanut jo suunnittelun alkuvaiheessa keskeisen reunaehdon.

Tavoitteena on, että johtokuntamme pystyisi 11.9.2020 kokouksessa linjaamaan varallaoloasiasia sekä tekemään päätöksen palvelutasopäätöksen luonnoksen 0.9 lähettämisestä alueemme kuntiin lausunnolle.

Lausuntopyynnöt varsinaiseen palvelutasopäätökseen lähetetään erikseen 11.9. jälkeen alueen kuntiin ja sen osalta järjestetään myös erillisiä info- ja keskustelutilaisuuksia alueemme kuntapäätäjille.

Palvelutasopäätös 2021 – 2024 on johtokunnassa toisessa käsittelyssä lausuntojenne jälkeen 16.10.2019.

JOKILAAKSOJEN PELASTUSLAITOS

Jarmo Haapanen
pelastusjohtaja

LIITTEET

Pöytäkirjaote 3.6.2020 § 29 liitteineen ja ohjeistamateriaaleineen.

Varallaolojärjestelyistä luopuminen Jokilaaksojen pelastuslaitoksessa

Jokilaaksojen pelastuslaitoksen johtokunta 03.06.2020 § 29

Liite 9/2020: Muistio pelastuslaitoksen varallaolokäytännöt muuttuvassa Suomessa - muutostyö käynnistetään Jokilaaksojen pelastuslaitoksessa

Liite 10/2020: Kyselylomake alueen kuntiin

Oheismateriaalina lähtövarmuusehdotus diasarjapää

Pelastustoimessa on vuosikymmenten ajan lähes koko Suomessa varmistettu pelastustoiminnan kiireellistä palvelutuotantoa sopimalla työntekijöiden ja viranhaltijoiden sekä sopimushenkilöstön hälytettävyydestä vapaa-ajaltaan varallaolon avulla.

Jokilaaksojen pelastuslaitoksessa varallaoloa on suostumuksellaan tehneet useat päätoimiset viranhaltijat ja työntekijät sekä sopimushenkilöstöön lukeutuvat sivutoimiset ja vpk-taustaiset henkilöt. Varallaolovuorottelua on tehty 1- 4 henkilön vahvuudella/paloasema kaikkiaan 19 paloasemalla lähinnä virka-ajan ulkopuolella. Varallaolon taajuus on pääsääntöisesti vaihdellut 4 – 7 viikon välein.

Pelastustoimen varallaoloihin liittyvä oikeuskäytäntö on vuoden 2015 jälkeen muuttunut alkaen Korkeimman oikeuden päätöksestä KKO 2015:48. Suomalaiseen oikeuskäytäntöön vaikuttaa myös EU-tason tuomioistuinratkaisu (EUT-518/15 ns. Matzak-tapaus). Viimeisimpiä asiaan vaikuttavia ratkaisuja Suomessa ovat Itä-Suomen hovioikeuden ratkaisu 8.4.2019 (518/443) johon Korkein oikeus ei antanut valituslupaa (27.11.2019, S2019/332) sekä Työtuomioistuimen ratkaisut 2019:91 sekä 2020:30.

Suomessa eri oikeusasteissa jo ratkaistujen kanteiden lisäksi on vireillä työtuomioistuimessa useita eri pelastuslaitoksia koskevia varallaoloihin liittyviä jälkikäteisiä palkkasaatava vaatimuksia ja mitä ilmeisimmin myös eri käräjäoikeuksissa on vastaavia asioita vireillä. Lisäksi EU-tuomioistuimessa on vireillä ainakin yksi merkittävä varallaoloihin liittyvä oikeuskäsittely (EU C-580/19) (vireille 30.7.2019).

Jokilaaksojen pelastuslaitoksen osalta on jo vireillä päällystövarallaoloa koskeva asia Työtuomioistuimessa ja mitä ilmeisimmin erimielisenä päättyneen keskusneuvottelun seurauksena on myös miehistö- ja ryhmänjohtajavarallaoloa koskeva kanne valmistelussa. Sopimushenkilöstön osalta on myös varallaoloaika riitautettu. Yhteensä näissä kanteissa vaaditaan yli 2,6 milj.€ jälkikäteisiä palkkasaatavia varallaoloajalta.

Pelastuslain 32.2 §:n mukaan pelastuslaitos vastaa pelastustoimintaan kuuluvien tehtävien hoitamisesta, kun tulipalo, muu onnettomuus tai niiden uhka *vaatii kiireellisiä toimenpiteitä ihmisen hengen tai terveyden, omaisuuden tai ympäristön suojaamiseksi tai pelastamiseksi.* Pelastustoimen säädöspohjan ja apua tarvitsevan asiakkaan näkökulmasta vuodesta 2016 käytössä ollut 15 minuutin tai sitä pidempi valmiusaika

varallaolossa sekä kiireellisten hälytystehtävien vaatimuksen yhteensovittaminen on vaikeaa. Pelastustoiminnan tehtävät ovat useimmiten kiireellistä toimintaa vaativia.

Varmuutta siihen, etteikö pelastustoiminnan tehtävien kiireellisyyden vuoksi riitauteta myös pidempiä varallaolon valmiusaikoja työajaksi, ei ole olemassa tai saatavilla.

Uuden työaikalain (872/2019) 4.1 §:n mukaan varallaoloaika ei lueta työaikaan, ellei työntekijän ole oleskeltava työpaikalla tai sen välittömässä läheisyydessä. Varallaolo ei saa kohtuuttomasti haitata työntekijän vapaa-ajan käyttöä. On olemassa vahvat perusteet oikeuskäytännön muuttumisen lisäksi siitä, että myös uuden työaikalain tulkinnat suhteessa pelastustoiminnan luonteeseen liittyvästä kiireellisestä reagoinnista, läheltä työpaikkaa, tulevat jatkamaan pelastustoiminnan varallaoloon liittyvää oikeuskäytäntöä.

Uuden oikeuskäytännön ja työaikalain määräysten valossa useissa pelastuslaitoksissa on päädytty siihen, että käynnistetään toimenpiteet miehistö-, ryhmänjohtaja- ja päällystövarallaolosta luopumiseksi. Toistaiseksi vain päällikkövarallaolo jäisi käyttöön eräin osin tarkistettuna.

Kaikissa pelastuslaitoksemme alueen kunnissa pelastustoiminnan toimintavalmius kiireellisissä tehtävissä perustuu suurelta osin sopimuspalokuntiin ja niiden hälytysosastojen henkilöstön suorituskykyyn. Sopimuspalokuntajärjestelmä tulee edelleen olemaan käytössä ja sen kehittämiseen yhteistyössä sopimuspalokuntien kanssa kiinnitetään muutoksessa ja sen toteuttamisessa huomiota.

Varallaolosta luopumisen aiheuttamia vaikutuksia on suunniteltu tasoitettavaksi esimerkiksi seuraavilla toimenpiteillä:

- Hälytysrahakäytäntöä muutetaan siten, että se kannustaa pelastustoimintaan osallistuvaa henkilöstöä toimintakyvyn ylläpitoon, osaamisen kehittämiseen ja aktiivisuuteen. Käytännössä voidaan puhua ns. aktivointikorvauksesta.
- Päätoimisen henkilöstön määrän lisääminen
 - Päätoimisen henkilöstön työaikojen ja työskentelypisteiden optimointi siten, että sen avulla on mahdollisuus varmistaa etenkin virka-aikaista pelastustoiminnan toimintavalmiutta aikana jolloin sopimushenkilöstön saatavuus hälytyksiin on heikointa.
- Pelastustoiminnan johtamisjärjestelmän osittainen uudistaminen
- Onnettomuuksien ennaltaehkäisyyn, omatoimisen varautumisen ja etenkin turvallisuusviestinnän kehittäminen siten, että on mahdollisuus parantaa ihmisten omaa toimintakykyä kohdata erilaisia onnettomuuksia ja arjen häiriötilanteita.

Yhtenä lähtökohtana valmistelussa on pyritty pitämään sitä, ettei pelastustoimen kuntalaskutus saa tämän uudistuksen vuoksi kasvaa.

Varallaolosta luopumiseen suunnitellut ja jatkovalmistelun pohjaksi esitetyt järjestelyt perustuvat kokonaisarviointiin, jossa on harkittu ja laskettu useita eri vaihtoehtoja ja päädytty nyt esitettyyn vaihtoehtoon. Esillä olleen

vaihtoehdon pohjalta on mahdollista jatkaa suunnittelua laajemmalla työryhmäpohjalla.

Jokilaaksojen pelastuslaitoksella varallaolojärjestelmästä luopumiseen tähtäävän suunnitelman esittelyt on 6.5. jälkeen käynnistetty laajoilla henkilöstöinfoilla ja -keskusteluilla. Alueen kuntapäätäjille ja johtokunnalle on järjestetty erillisinä kaksi info- ja keskustelutilaisuutta ennen 3.6.2020 pidettävää johtokunnan kokousta.

Aikataulullisesti on suunniteltu, että varallaoloista luovutaan erilliseen suunnitelmaan perustuen siten, että paloasemakohtaiset ja P31-varallaolot olisi lakkautettu 1.1.2021 mennessä.

Tulevan suunnitelman toteuttamisessa eri vaiheissa toimivaltaisia päätöksentekijöitä ovat pelastuslaitoksen johtokunta, Ylivieskan kaupunginhallitus sekä pelastusjohtaja, kukin toimivaltansa rajoissa.

Laajojen henkilöstö- ja kuntajohtajaesittelyjen jälkeen on perusteltua jatkaa varallaolojärjestelyt korvaavan järjestelmän sekä tarvittavien toimenpiteiden valmistelua laajapohjaisessa työryhmässä sekä kuulla kuntia valmistelun pohjaksi.

PELASTUSJOHTAJAN KOKOUKSESSA TEKEMÄ ESITYS:

Johtokunta päättää perustaa laajapohjaisen toimintavalmiustyöryhmän, jonka tehtävänä on valmistella varallaolojärjestelmän korvaavista toimenpiteistä ehdotukset 1.9.2020 mennessä.

Johtokunta nimeää työryhmään keskuudestaan 2 jäsentä. Ylivieskan kaupunkia työnantajana pyydetään nimeämään työryhmään yhden edustajan ja hänelle varahenkilön.

Muut työryhmän jäsenet:

- Pelastuslaitoksen palokuntatiimi nimeää työryhmään kolme jäsentä ja heille varajäsenet siten että he edustavat sekä VPK- että HSPK –palokuntayhdistyksiä.
 - Henkilöt eivät voisi olla päätoimista henkilökuntaa, heidän sijaisiaan eikä samasta palokunnasta kuin muut työryhmän jäsenet.
- Työryhmään kutsutaan mukaan Suomen Sopimuspalokuntien liiton hallituksen jäsenenä toimiva Jarmo Halonen
- Pelastustoimialalla toimivia ammattijärjestöjä pyydetään yhteisesti asettamaan työryhmään kolme jäsenistöjään edustavaa sekä heille varajäsenet, siten että he edustavat pelastustoimintaan osallistuvia eri henkilöstöryhmiä riittävän kattavasti.
- Työryhmän puheenjohtajaksi asetetaan pelastusjohtaja, hänen estyneenä ollessa hänen sijaiseksi nimetyt toimivat sijaisuusjärjestyksen mukaisesti puheenjohtajana.

- Pelastuslaitoksesta työryhmään asetetaan lisäksi toimialuepäällikkö Kankaanpää, kehittämisspäälikkö Jokelainen sekä palopäällikkö Jorma Rasila. Heille varajäseniksi ja tarvittaessa asiantuntijaksi pelastuspäällikkö Pekka Rätty ja riskienhallintapäällikkö Harri Pyyhtiä.

Pelastusjohtaja määrää työryhmälle tarvittavan sihteeristön pelastuslaitoksen henkilökunnasta ja kutsuu tarvittavia asiantuntijoita työryhmän kuultavaksi. Työryhmä voidaan työryhmän päätöksellä jakaa tarvittaviin alatyöryhmiin, joiden järjestäytymisestä päätetään työryhmässä.

Työryhmä ja alatyöryhmät kokoontuvat pääosin virka-aikana. Johtokunnan jäsenille kokoukset ja palaverit korvataan Ylivieskan kaupungin palkkiosäännön mukaan ja sopimushenkilöstölle osallistuminen korvataan matka-aikoiheen asianomaisen pelastuslaitokselta saaman tuntipalkan mukaisesti.

Johtokunta päättää pyytää päätöksen liitteenä olevasta muistiosta ennakkolausunnon alueen kunnilta 26.8.2020 mennessä. Lausunnoilla on merkitystä toimintavalmiustyöryhmän työhön ja palvelutasopäätöksen 2021-2024 valmistelussa. Kuntia pyydetään ennakkolausunnossa huomioimaan myös liitteenä oleva kyselylomake. Lausunnon valmistelua varten kuntiin toimitetaan myös tämän pykälän oheismateriaali.

JOHTOKUNTA: Päätti täydentää pelastusjohtajan päätösesitystä siten, että johtokunta nimeää johtokunnan varsinaisille työryhmän jäsenille myös varajäsenet, sekä lisää paikat kahdelle alueen kunnalle työryhmään täydentämään alueellista tasapainoa.

Johtokunta valitsi edustajikseen työryhmään Jarmo Vuolteenahon ja hänelle varajäseneksi Anne Nevansaaren ja Jari Törmikosken ja hänelle varajäseneksi Aini Matinlaurin.

Johtokunta valtuutti johtokunnan puheenjohtajan ja Ylivieskan kaupunginjohtajan pyytämään kahta kuntaa nimeämään edustajansa täydentämään työryhmää alueellisen tasapuolisuuden hengessä.

Johtokunnalle tulee antaa tiedoksi työryhmän lopullinen kokoonpano ja suunniteltu etenemisaikataulu sekä raportoida työryhmän työn etenemisestä säännöllisesti.

Johtokunnassa käytiin evästyskeskustelua siitä, että missä hengessä työtä jatketaan. Rakentava työryhmätyöskentely, missä tulee huomioitua eri toimijaosapuolten sekä alueen kuntien näkemykset ja tavoitteet mahdollisimman hyvin, katsottiin erittäin tärkeäksi.

Työryhmältä odotetaan yhteistä näkemystä nykyisen varallaolojärjestelmän korvaamiseksi mallilla, jossa turvataan alueellinen tasapuolisuus sekä vakituisen väen että sopimuspalokuntien motivaatio ja nykyinen valmius palvelutasopäätöksen mukaisesti.

Kari Jokela poistui kokouksesta klo.11.49 tämän asian päätöksenteon jälkeen.

Otteen oikeaksi todistaa Ylivieskassa

Pöytäkirjanpitäjä

1.6.2020

PELASTUSLAITOSTEN VARALLAOLOKÄYTÄNNÖT MUUTTUVAT SUOMESSA – MUUTOSTYÖ KÄYNNISTETÄÄN JOKILAAKSOJEN PELASTUSLAITOKSESSA

Kansallisesti varallaoloihin liittyvä oikeuskäytäntö on muuttunut merkittävästi ja siihen vaikuttavat myös EU-tuomioistuimen ratkaisut eräissä varallaoloasioissa. Keskeisesti oikeuskäytäntöön Suomessa vaikuttaa työelämää ja etenkin työaikaan koskeva kehittyvä lainsäädäntö ja muuttuneiden säädösten nojalla eri oikeusasteissa tehty ratkaisu. Ympäri vuorokautisesti toimivat palvelut asettavat entistä suurempia haasteita työajan ja vapaa-ajan rytmittämiseen.

Tähän saakka kymmenien vuosien ajan useat pelastuslaitokset ovat halunneet varmistaa omaa palvelutuotantoaan sopimalla työntekijöiden ja viranhaltijoiden hälytettävyydestä pelastustoiminnan tehtäviin vapaa-ajaltaan varallaolon avulla.

Lähtökohta varallaolossa on ollut se, että henkilöstö on ollut varallaoloaikanaan itse valitsemassaan paikassa ja hälytyksen tultua siirtynyt paloasemalle josta edelleen onnettomuuspaikalle tai suoraan onnettomuuspaikalle hälytysajoneuvolla. Uuden oikeuskäytännön seurauksena on kuitenkin kiinnitettävä entistä enemmän huomiota valmiusaikavaatimukseen eli siihen, miten nopeasti varallaolossa olevan henkilöstön on aloitettava työtehtävät. Tämäkään ei juridisesti kuitenkaan enää välttämättä riitä, vaan oikeusasteissa on ratkaisuja perusteltu kiireelliselle pelastustoiminnalle luontaisilla piirteillä.

Pelastuslain 32.2 §:n mukaan pelastuslaitos vastaa pelastustoimintaan kuuluvien tehtävien hoitamisesta, kun tulipalo, muu onnettomuus tai niiden uhka *vaatii kiireellisiä toimenpiteitä ihmisen hengen tai terveyden, omaisuuden tai ympäristön suojaamiseksi tai pelastamiseksi* eivätkä toimenpiteet ole onnettomuuden tai sen uhan kohteeksi joutuneen omin toimin hoidettavissa tai kuulu muun viranomaisen tai organisaation hoidettavaksi. Pitkä varallaolijan valmiusaika ei enää palvele kiireellistä pelastustoimintaan ja pelastustoiminnan luonteen vuoksi se on osoittautunut helposti riittauttavaksi jälkikäteen täyden työajan palkkavaatimuksilla.

Uuden työaikalain (872/2019) 4.1 §:n mukaan varallaoloaika ei lueta työaikaan, ellei työntekijän ole oleskeltava työpaikalla tai sen välittömässä läheisyydessä. Varallaolo ei saa kohtuuttomasti häiritä työntekijän vapaa-ajan käyttöä.

Uuden oikeuskäytännön ja työaikalain määräysten valossa on päädytty siihen, että käynnistetään toimenpiteet miehistö-, ryhmänjohtaja- ja päällystövarallaolosta luopumiseksi. Pelastustoimen hälytystehtävät ovat lähes aina kiireellistä toimintaa vaativia eikä varallaoloon perustuva toimintavalmiuden varmistaminen ole enää perusteltua, kun sen uhkana on jälkikäteiset palkkasaatavavaatimukset.

Kaikilla II ja III riskialueen paikkakunnillamme pelastustoiminnan toimintavalmius kiireellisissä tehtävissä perustuu suurimmalta osin sopimuspalokuntiin, niiden hälytysosastojen suorituskykyyn, henkilöstön toimintakykyisyyteen, sitoutuneisuuteen ja osaamiseen. Lisäksi I riskialueen paikkakunnilla sopimuspalokunnilla on suuri merkitys keskisuurissa ja sitä suuremmissa sekä päällekkäisissä tehtävissä. Tämä sopimuspalokuntajärjestelmä tulee olemaan edelleen käytössä. Virka-aikaisissa

sopimuspalokuntien lähtövahvuuksissa on havaittu ongelmia johtuen työelämän muutoksista ja sopimushenkilöstön päätyön sitovuudesta. Tässä taustalla on vahvasti laajempi yhteiskunnallinen kehitys, joka näyttäisi jatkuvan edelleen pelastustoiminnan kannalta entisestäänkin epäedullisena.

Varallaolosta luovuttaessa hälytyksiin lähteminen on jatkossa henkilöstön oman harkinnan ja vapaaehtoisuuden varassa. Pelastustoiminnan johtamisjärjestelmä on pelastuslain velvoittamana kaikilla Suomen pelastuslaitoksilla varmistettu virkasuhteessa toimivan henkilöstön avulla. Lisäksi pelastustoiminnan vastejärjestelmän avulla kaikkiin onnettomuuksiin hälytetään aina riittävä ja tarkoituksenmukainen henkilöstö ja kalusto. Varallaolosta luopuminen voi yksittäistapauksissa kaikkein pahimmillaan aiheuttaa sen, että lähellä olevalta paloasemalta ei sopimuspalokuntaa saada liikkeelle, mutta varmistetun johtamisjärjestelmän ja vastejärjestelmän avulla kaikkiin onnettomuuksiin saadaan aina kuitenkin apua liikkeelle.

Pelastuslaitoksen palvelutasopäätös ja sisäministeriön toimintavalmiuden suunnitteluohje ohjaavat pelastustoimen palvelutuotantoa. Pelastuslaitoksellamme on tulossa käyttöön omavalvontatyökalu, jonka avulla seurataan palvelutuotantoa ja sen laatua, puututaan havaittuihin palvelutuotannon epäkohtiin ja korjataan ongelmia. Aluehallintovirasto lakisääteisenä tehtävänänsä valvoo toteutuneita toimintavalmiusaikoja jälkikäteen ja puuttuu tarvittaessa ongelmiin. Saadun tiedon mukaan Aluehallintovirasto ei puutu keinoihin, joilla toimintavalmius järjestetään.

Varallaolosta luopumisen aiheuttamia vaikutuksia on suunniteltu tasoitettavaksi seuraavilla toimenpiteillä:

- Hälytysrahakäytäntöä muutetaan siten, että se kannustaa pelastustoimintaan osallistuvaa henkilöstöä suorituskyvyn ylläpitoon, osaamisen kehittämiseen ja aktiivisuuteen.
- Päätoimisen henkilöstön määrän lisääminen
 - o Päätoimisen henkilöstön työaikojen ja työskentelypaikkojen optimointi siten, että sen avulla on mahdollisuus varmistaa etenkin virka-aikaista pelastustoiminnan toimintavalmiutta aikana, jolloin sopimushenkilöstön saatavuus hälytyksiin on kaikkein heikointa.
- Pelastustoiminnan johtamisjärjestelmän uudistaminen
- Onnettomuuksien ennaltaehkäisyyn, omatoimisen varautumisen ja etenkin turvallisuusviestinnän kehittäminen siten, että on se parantaa ihmisten toimintakykyä kohdata erilaisia onnettomuuksia ja arjen häiriötilanteita niitä ennaltaehkäisten.

Aikataulullisesti on suunniteltu, että varallaoloista luovutaan viimeistään 1.1.2021 erilliseen suunnitelmaan perustuen.

JOKILAAKSOJEN PELASTUSLAITOS

Merk.

Jarmo Haapanen
pelastusjohtaja

JOKILAAKSOJEN PELASTUSLAITOS
Toimintavalmiustyöryhmä
Palvelutasopäätös 2021-2024 valmistelu

KYSELYLOMAKE ALUEEN KUNTIIN

3.6.2020

Kunta: _____

Vastauspvm: _____

Vastaaajan nimi ja virka-asema: _____

Vastaaajan yhteystiedot mahdollisia lisäkysymyksiä varten: _____

KYSELYLOMAKE ALUEEN KUNNILLE

Pyydämme täyttämään erikseen tämän lomakkeen ja toimittamaan sen muun asiaa koskevan ennakolausunnon liitteenä.

Varallaolojärjestelmästä luopumisesta aiheutuu väistämättä muutoksia pelastuslaitoksen resurssien sekä palvelutuotannon painotuksiin. Valmistelutyön yhteydessä on välttämätöntä hyvissä ajoin huomioida vaikutuksia palvelutuotantomme suorituskykyyn vuoden 2021 talousarviovalmistelun ja vuosien 2021 – 2024 palvelutasopäätöksen valmisteluun.

Tällä hetkellä, nykyasituksen mukaan pelastuslaitoksen palvelutason keskeisiä kansallisesti käytössä olevia mittareita ovat:

1. Kiireellisissä tehtävissä onnettomuuskohteen saavuttaminen ensimmäisellä yksiköllä kussakin kunnassa riskiruohtuun edellyttämässä tavoiteajassa ja tehokkaan pelastustoiminnan alkamisaika. Jälkimmäinen näistä tarkoittaa aikaa, jonka kuluessa kiireellisissä tehtävissä onnettomuuskohteessa on vähintään ryhmänjohtajan ja kolmen riittävän suorituskyvyn omaavan henkilön vahvuinen pelastusryhmä, joka kykenee käynnistämään pelastustehtävän edellyttämät toimenpiteet.
2. Turvallisuusviestinnässä saavutetaan palvelutasopäätöksen ja vuosittaisten tavoitteiden mukainen kohderyhmäkohtainen suorite- sekä laatuperusteinen taso kussakin kunnassa.
3. Valvontatoiminnassa (palotarkastus) kyetään saavuttamaan asuinkohteiden itsearvioinnin ja muiden palotarkastuskohteiden osalta palvelutasopäätöksessä ja vuosittaisissa tavoitteissa edellytetty suorite- sekä laatutaso.
4. Varautuminen ja valmiussuunnittelu ovat riittävällä tasolla.

Palvelujen tuottamiseen ja palvelujen laatuun vaikuttavat oleellisesti pelastuslaitoksen käytettävissä olevat resurssit, etenkin henkilöstö, sen osaaminen sekä suorituskyky ja toimiva pelastustoiminnan johtamisjärjestelmä.

Toiminnallinen näkökulma

1. Mitä erityishuomioita tulisi edellisten palvelutason arviointikriteerien lisäksi kuntanne näkökulmasta huomioida palvelutuotantomme ylläpitävinä sekä kehittävinä järjestelyinä?
2. Muuta huomioonotettavaa kuntanne kannalta riskien, palvelutuotantomme tai vastaavien osalta?

LÄHTÖVARMUUDEN KEHITTÄMINEN - VARALLAOLOSTA LUOPUMINEN - Johtokunta 3.6.2020 -

JOKILAAKSOJEN PELASTUSLAITOS

2020

VARALLAOLOA EI ENÄÄ VOIDA KÄYTTÄÄ KIIREELLISEN PELASTUSTOIMINNAN TOIMINTAVALMIUDEN VARMISTAMISEEN

Valmistelu – Suunnittelu

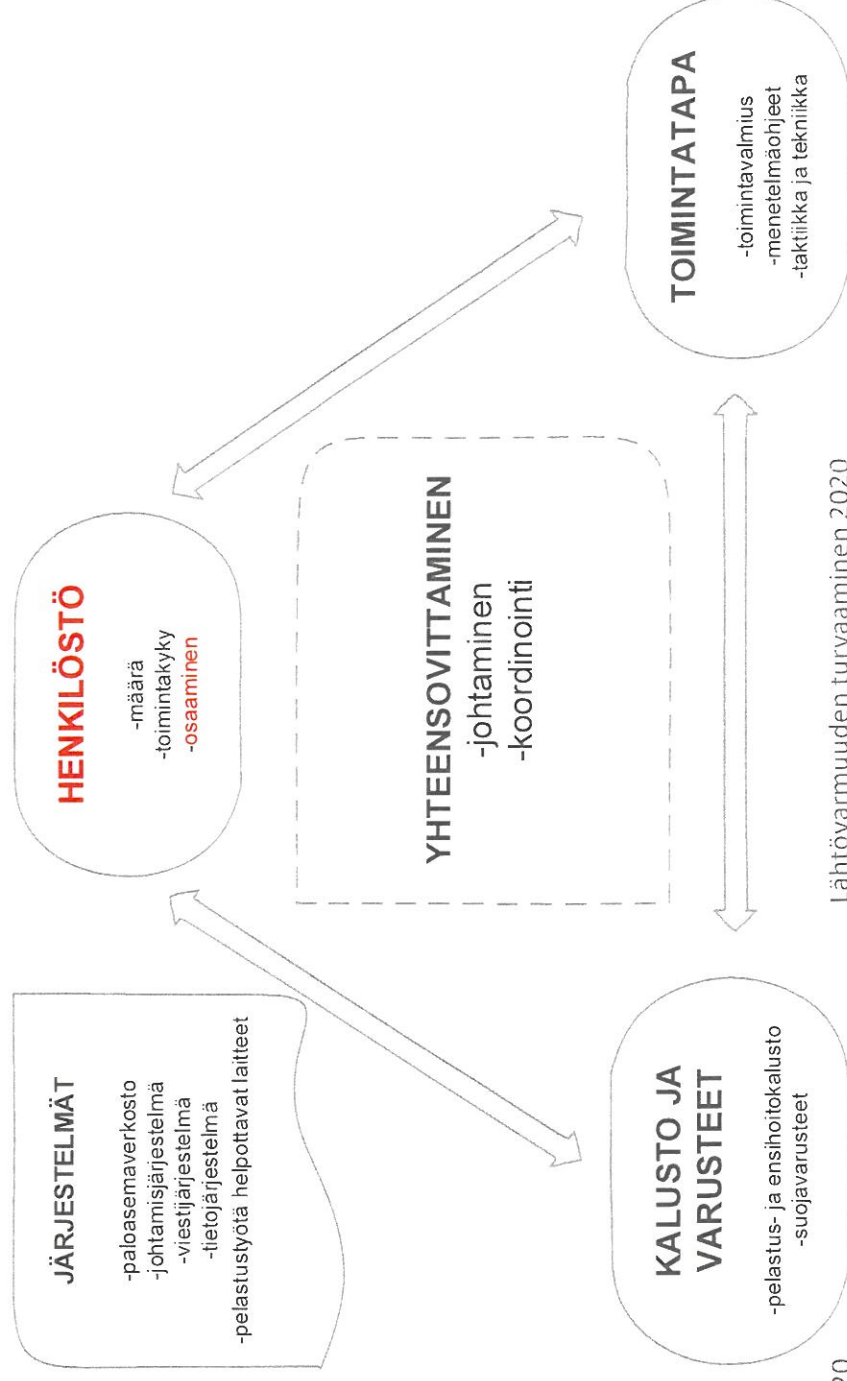
Suorituskyky ja osaaminen

PALVELUTASOPÄÄTÖS - valmistelu

PALVELUTASOPÄÄTÖS - valmistelu

- Suorituskyvyn ja suorituskykyvaatimusten osatekijät

PERIAATTEITA

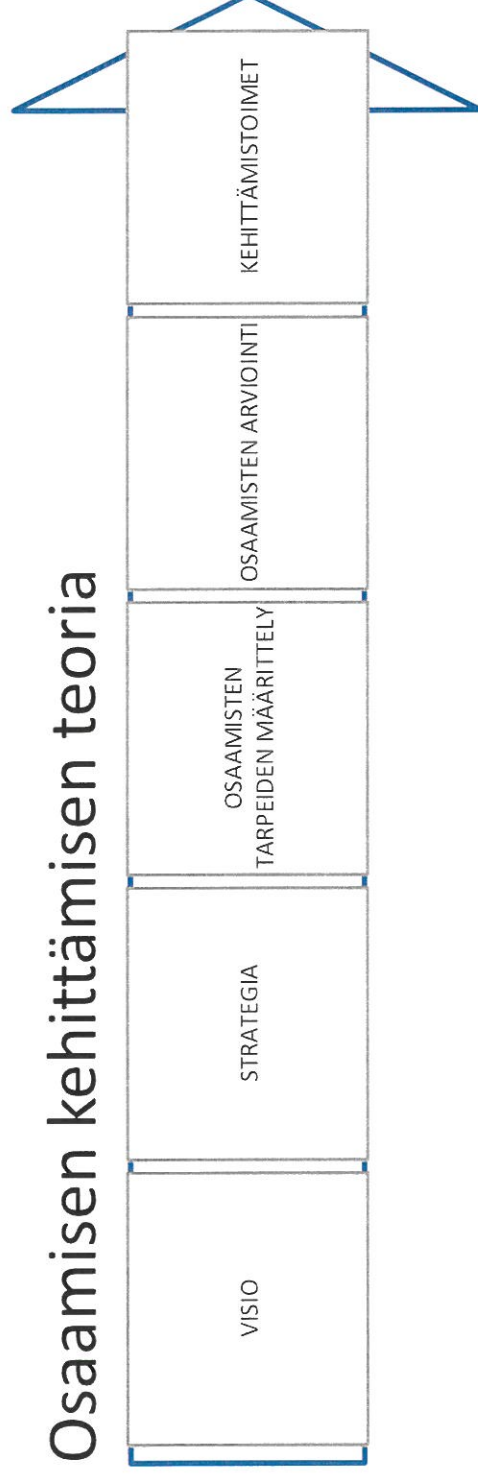
- **Varallaoloa ei enää voi kiireellisen avun varmistuksessa käyttää → riski taloudellisille seuraamuksille erittäin suuri**
 - Tällä hetkellä vain työaikaa käytettävissä
 - Koko alue yhteen ”koriin”
 - Alue nähtävä yhtenä kokonaisuutena
 - Kokonaisarviointi
- **ASIAKASNÄKÖKULMA:**
 - Hätätilanteessa nopea apu!
 - Toiminnallinen muutos hälytyslähtöihin
 - Nopea lähtö, varma lähtö – 100 % täyttä varmuutta lähtöihin ei ole koko alueella saatavilla realistisin keinoin
 - Avuntarvitsijalle ei ensimmäisillä merkitystä onko auttajia 2 vai 4?
 - 2 voidaan täydentää 4:ään muutamassa minuutissa!

ASIAKASNÄKÖKULMAA...

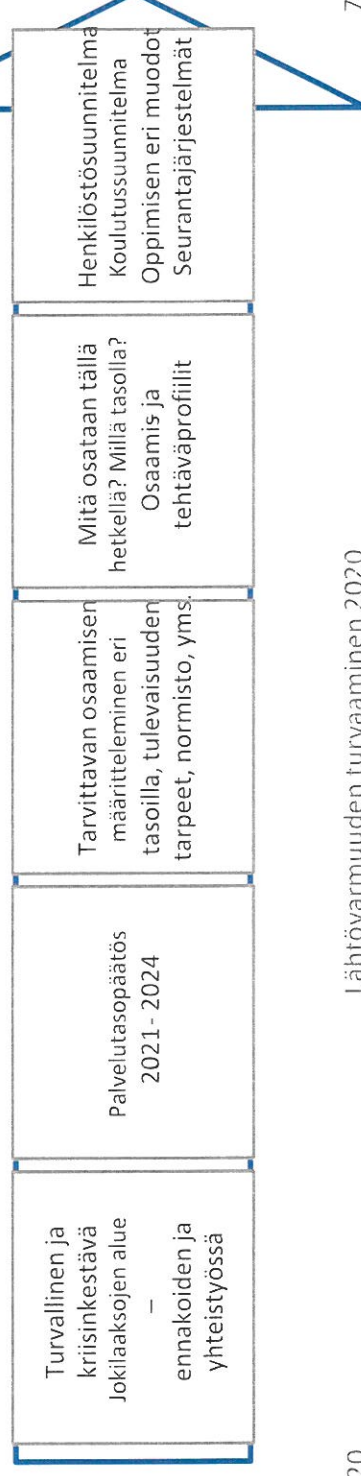
- Perustehtävien hoitaminen vaatii suorituskykyä.
- Perustehtävien hoitaminen vaatii osaamista.
- Asiakaspalvelussa mitataan *henkilöstön ja pelastuslaitoksen suorituskyky*.
- Asiakaspalvelussa mitataan *henkilöstön ja pelastuslaitoksen osaaminen*.
- → *tuloksellisuus, taloudellisuus ja vaikuttavuus*

OSAAMISEN KEHITTÄMISEN PERIAATE

- Osaamisen kehittämisen teoria

- Jokilaaksojen pelastuslaitos

Taustaa:

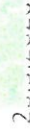
- Yleistä pelastustoimen varallaloista:
 - KKO 2015:48 → Varsinais-Suomi, tästä kaikki alkoi....
- Useissa oikeuskäsittelyissä varallaloaika on katsottu työajaksi
 - Itä-Suomen hovioikeus 8.4.2019 (S 18/443) → Etelä-Karjala, sopimushenkilöstö → työaika
 - Työtuomioistuimen ratkaisu (TT 2020:31) → Keski-Suomi, päätoiminen miehistö → työaika
- **(Työ)tuomioistuimessa useita prosesseja kesken (12-13 pelastuslaitosta)**
 - Jokilaaksot → JHL, JUKO, SPAL vaatimukset 2,6 milj.€, ajalta ennen 2016, vaatijoita 21
 - Sopimuspalokuntalainen, vaatimus (4.5.2020) n.45.000 €, ajalta 2015 -- 2019 → Käräjäoikeusprosessi alkamassa?? Nyt haastetaan jo 15 minuutin lähtöaikavaatimus
 - Kansallisesti jälkikäteisten palkkasaatavien kokonaissumma lienee noin 19,3 milj.euroa
- EU-tason oikeuskäytäntöä on jo olemassa ja lisää on tulossa
- Mahdollisesti jälkikäteen maksettavaksi tuomittavat palkkasaatavat jaetaan yhteistoimintasopimuksen mukaan kuntien maksuosuuksien suhteessa alueen kunnille.
- Oikeuskäytännön muuttumisen vuoksi riski sille, että myös ajalta 2016- 2020 aletaan vaatia jälkikäteen palkkasaatavia, on erittäin iso
- Varallalojärjestelmän ylläpito kasvattaa jälkikäteisten palkkasaatavien riskiä ja myös niiden mahdollista loppusummaa

Varallaolon tarkoitus on ollut:

- Varmistaa asiakkaan saama palvelu = *lähtövarmuus ja -nopeus*
 - Varmistaa jonkun/joidenkin lähteminen hälytyksiin
 - Varallaoloa ei ole ollut kaikilla paloasemilla
 - Varallaolovahvuudet vaihdelleet: 0, 1, 1+1, 1+2 ja 1+3
- Vain 1+3 varallaolovahvuuden paloasemilla on pieniä tehtäviä hoidettu pelkällä varallaoloryhmällä
- Suurimmaksi osaksi on hälytetty tehtävälle muitakin kuin varallaolijat. Etenkin alle 1+3 vahvuuden paloasemilla, mutta niilläkin aina jos tehtävä vähänkin vaativampi tai keskiuuri. Täysin vapaalta on käytännössä lähes aina varallaoloryhmän lisäksi tullut henkilöstöä hälytyksiin.

Suunnittelun perusteita...

- Riskianalyysi
 - Erityisriskit
 - Tehtävien määrä ja laatu
 - Maantiede
 - Merellinen öljyntorjunta
 - Väestörakennemuutos
 - Kuntien taloudellinen kantokyky
- Asiakkaan tavoittaminen ja 1. yksikön täydentäminen
 - Toimintavalmiuserävaatimukset eri riskiluokkiin
- Vuodenaikojen ja vuorokaudenaikojen vaikutus tehtäviin
- Henkilöstön saatavuustilastot
- Henkilöstön kelpoisuusvaatimukset

Riskianalyysi 2020 → Riskiruuduista:

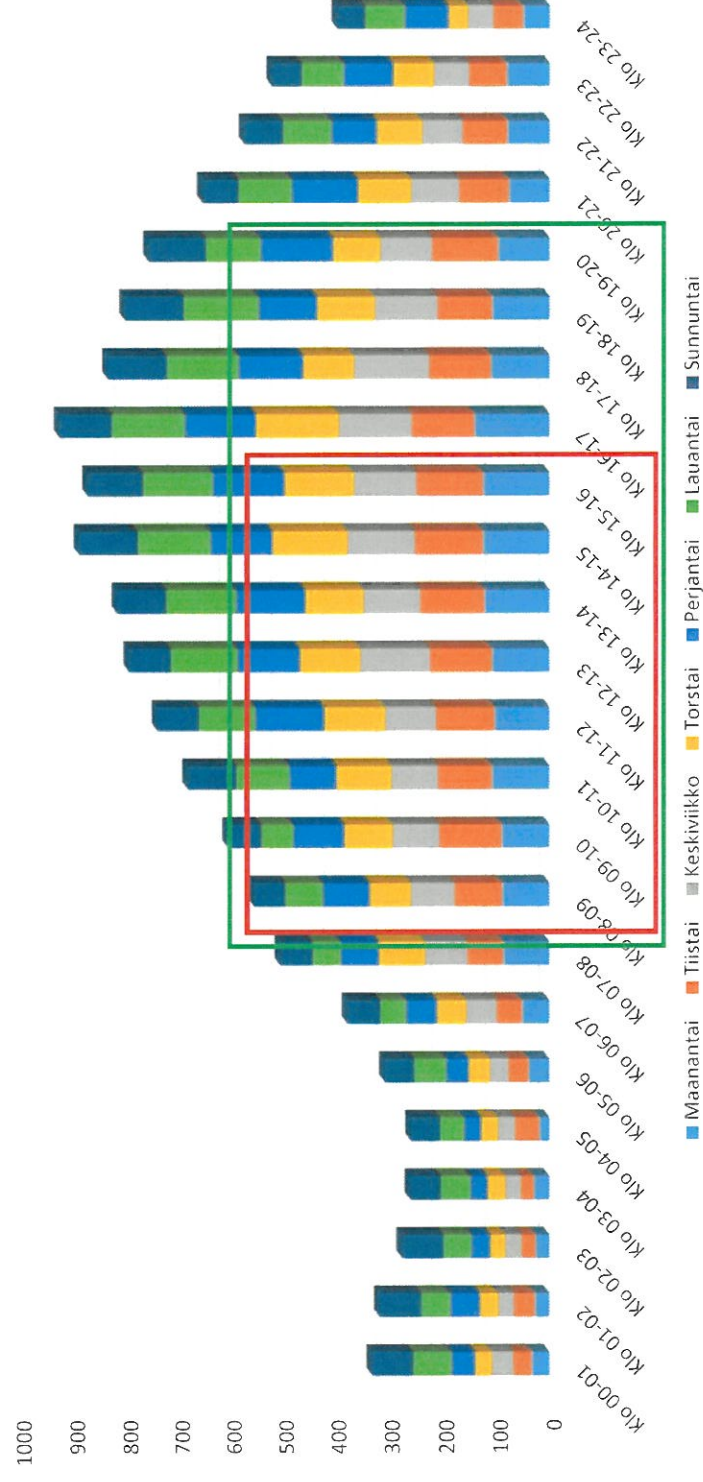
Riskialueet	Alavieska	Haapajärvi	Haapavesi	Kalajoki	Kärsämäki	Merijärvi	Nivala	Oulainen	Pyhäjoki	Pyhäjärvi	Pyhäntä	Raahen	Reisjärvi	Sievi	Siiikajoki	Siiikalva	Ylivieska	Yhteensä
I-luokka													1				1	1
II-luokka	2	5	6	8	1	0	6	7	2	3	1	16	0	2	2	2	13	76
III-luokka	2	5	4	17	2	1	3	5	4	4	4	27	5	5	6	5	12	115

Taulukko 22. Regressiomallin 2019 määrittämät I–III-luokan riskiruutujen lukumäärät paikkakunnittain

tain

Hälytysten jakaantuminen kellonaikojen mukaan

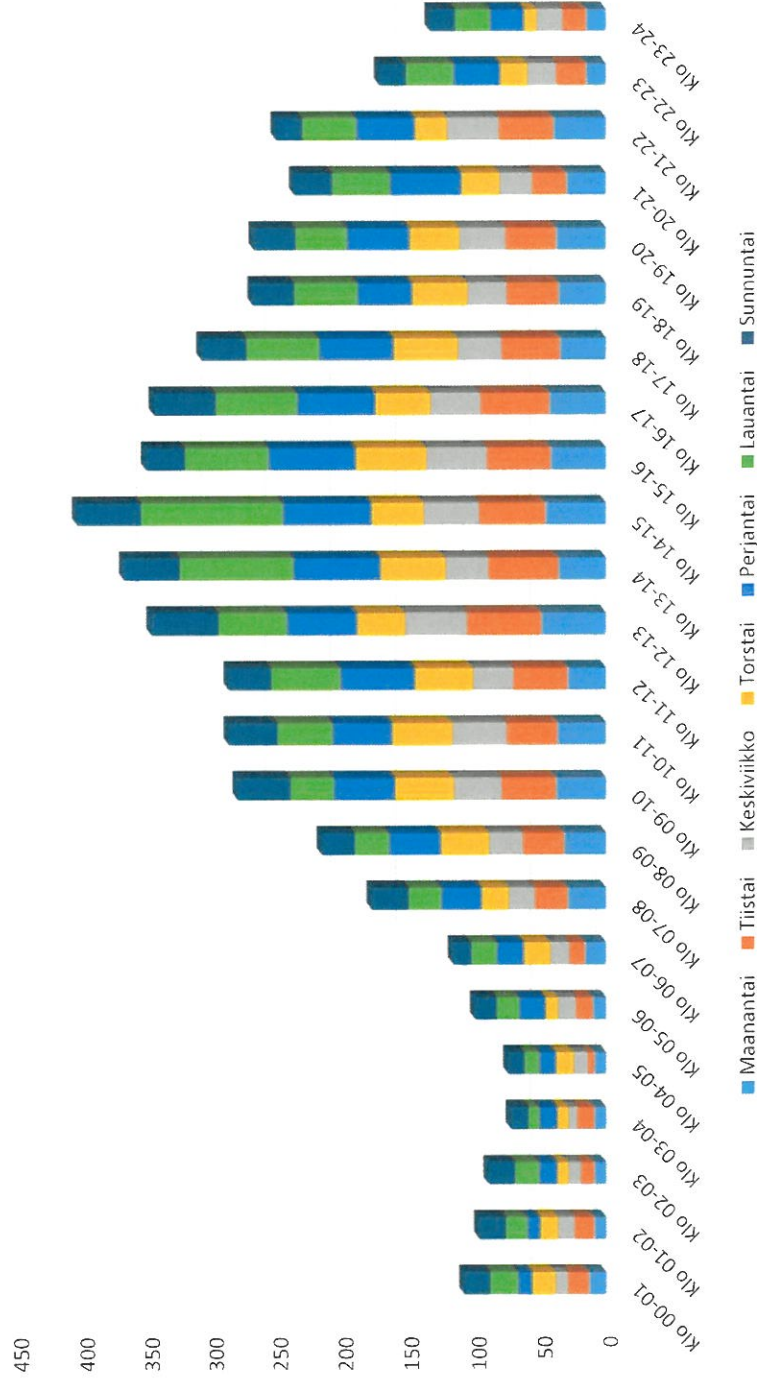
Kiireelliset hälytykset 2010-2019

Virka-aika: 31,3%, kello 8-16 = 42,4%, kello 8-18 = 55%, kello 8-20 = 66,1 %.

Hälytysten jakaantuminen kellonaikojen mukaan

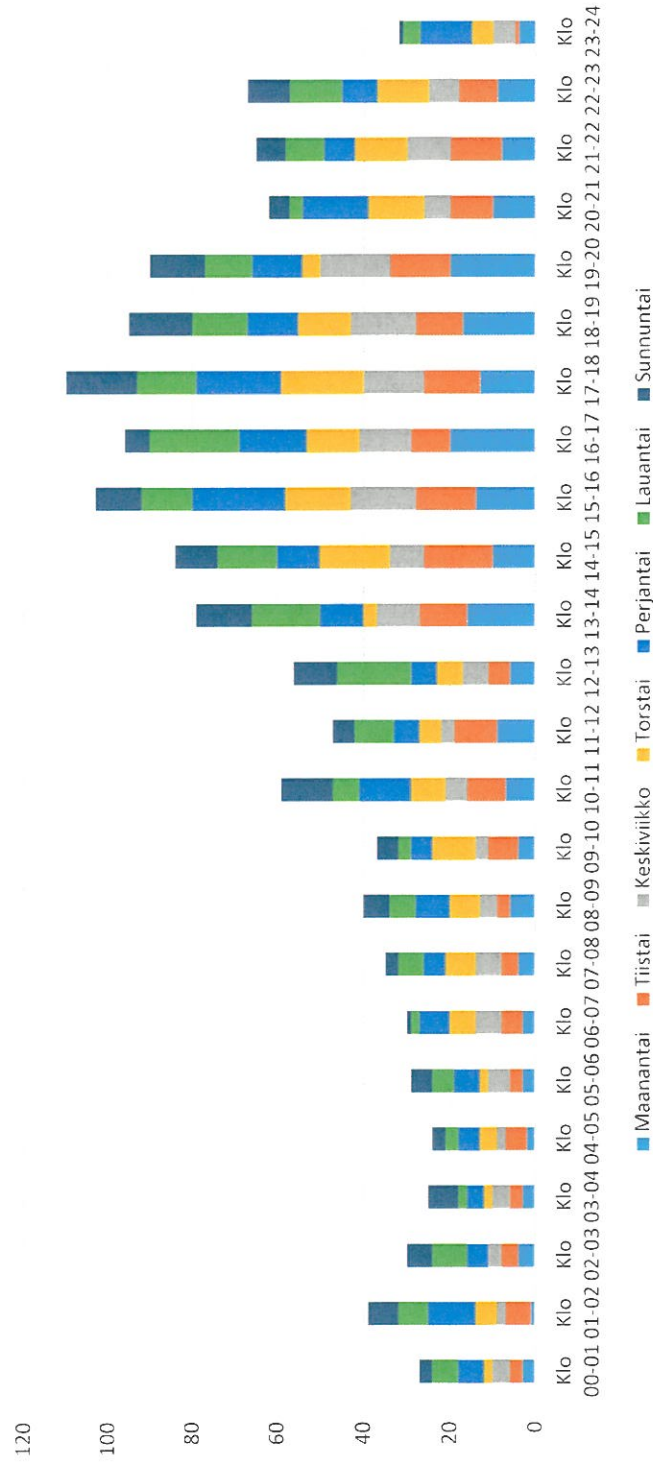
Kiireettömät hälytykset 2010-2019

Virka-aika: 32,8%, kello 8-16 = 47,5%, kello 8-18 = 59,7%, kello 8-20 = 69,7 %.

Hälytysten jakaantuminen kellonaikojen mukaan

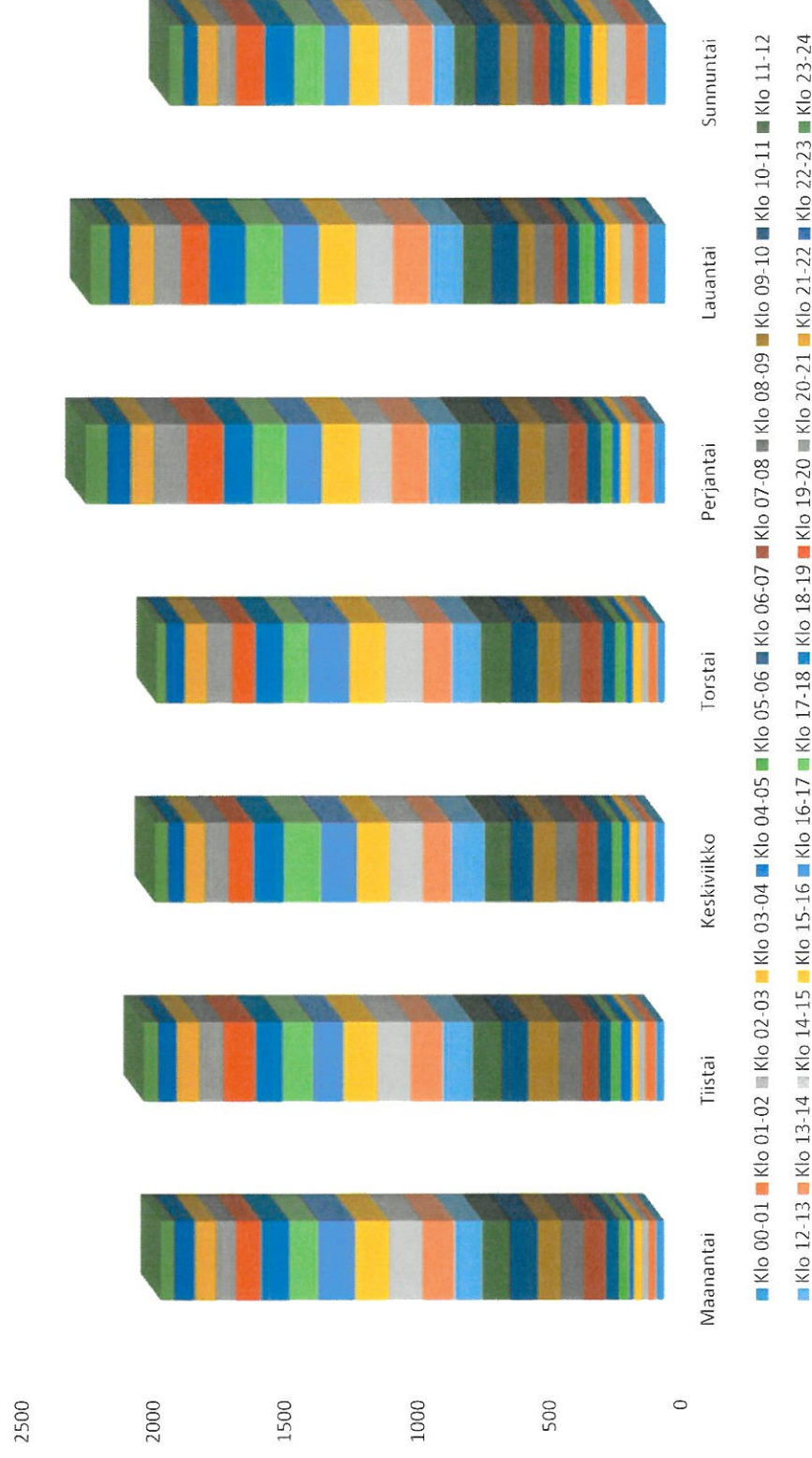
Keskisuuret ja suuret tehtävät kellonajan mukaan vuosina
2010-2019

Virka-aika = 26%, kello 8-16 = 37%, kello 8-18 = 52%, kello 8-20 = 66%.

Hälytyksien jakaantuminen viikonpäivittäin

Kiiireelliset hälytykset 2010-2019

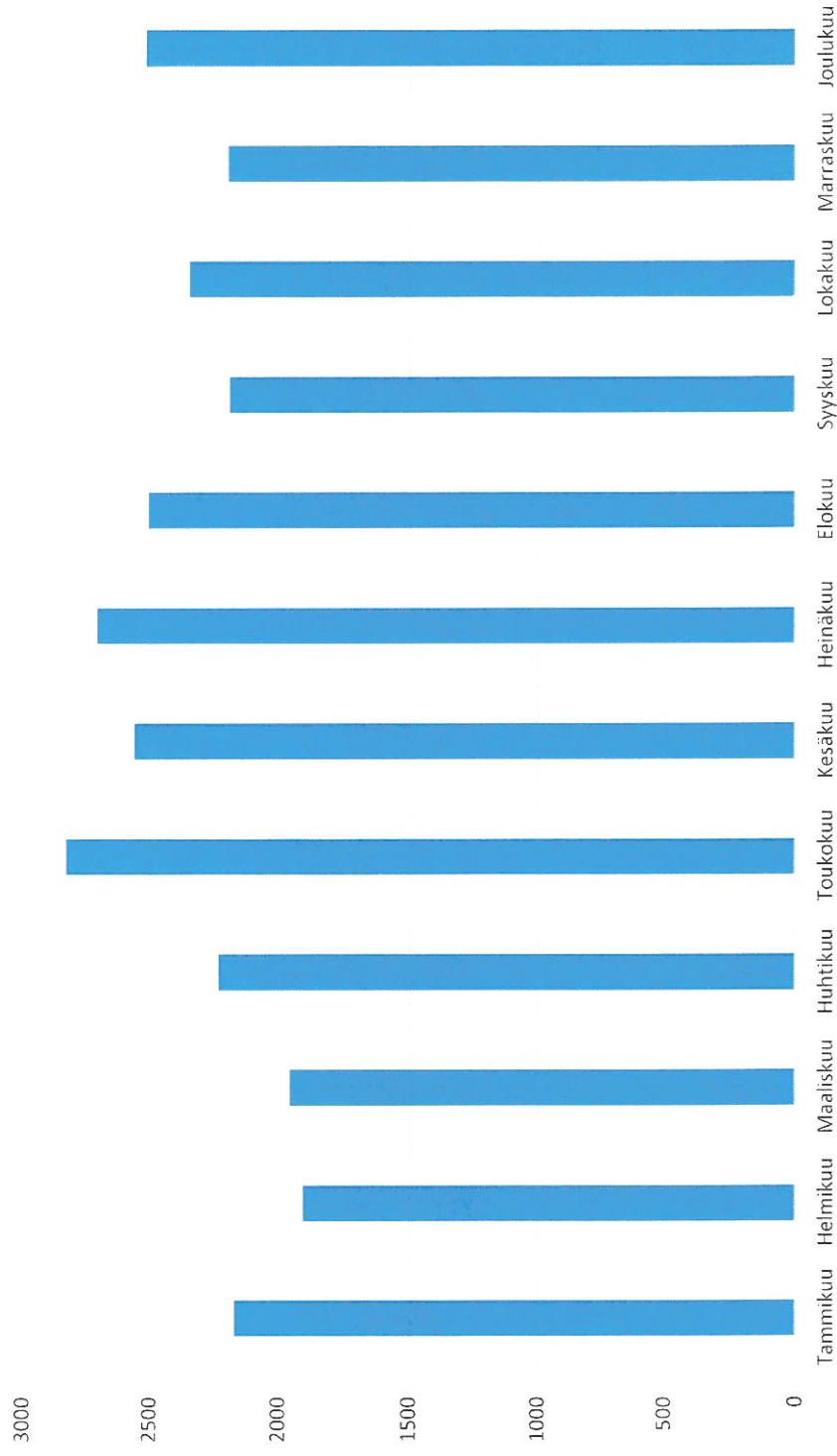

28.5.2020

Lähtövarmuuden turvaaminen 2020

Hälytyksien jakaantuminen kuukausittain

Hälytykset yhteensä vuosina 2010-2019

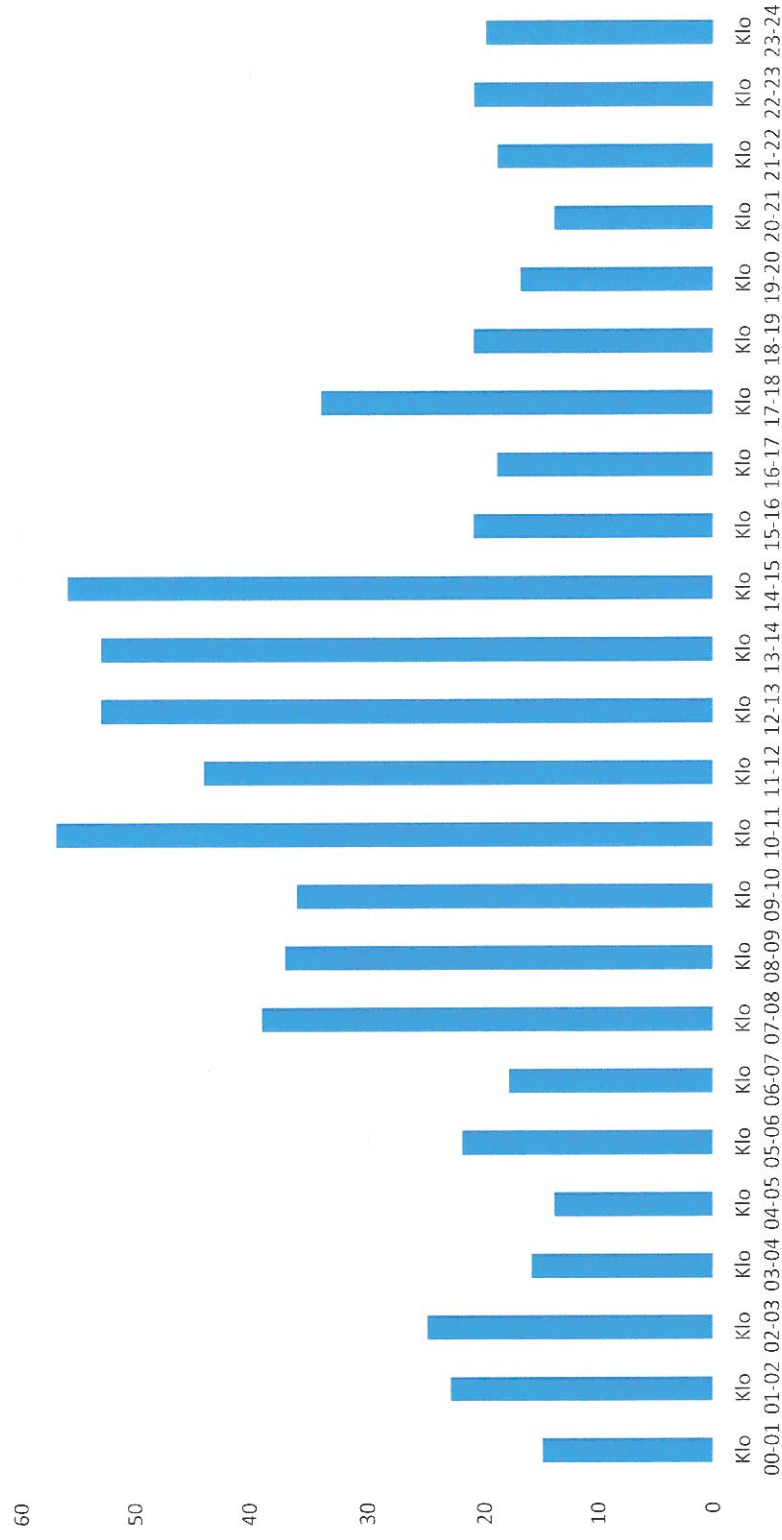

28.5.2020

Lähtövarmuuden turvaaminen 2020

Henkilöstöressurit eivät riittäneet tehtävällä:

Henkilöstöpula kellonaikojen mukaan 2010-2019

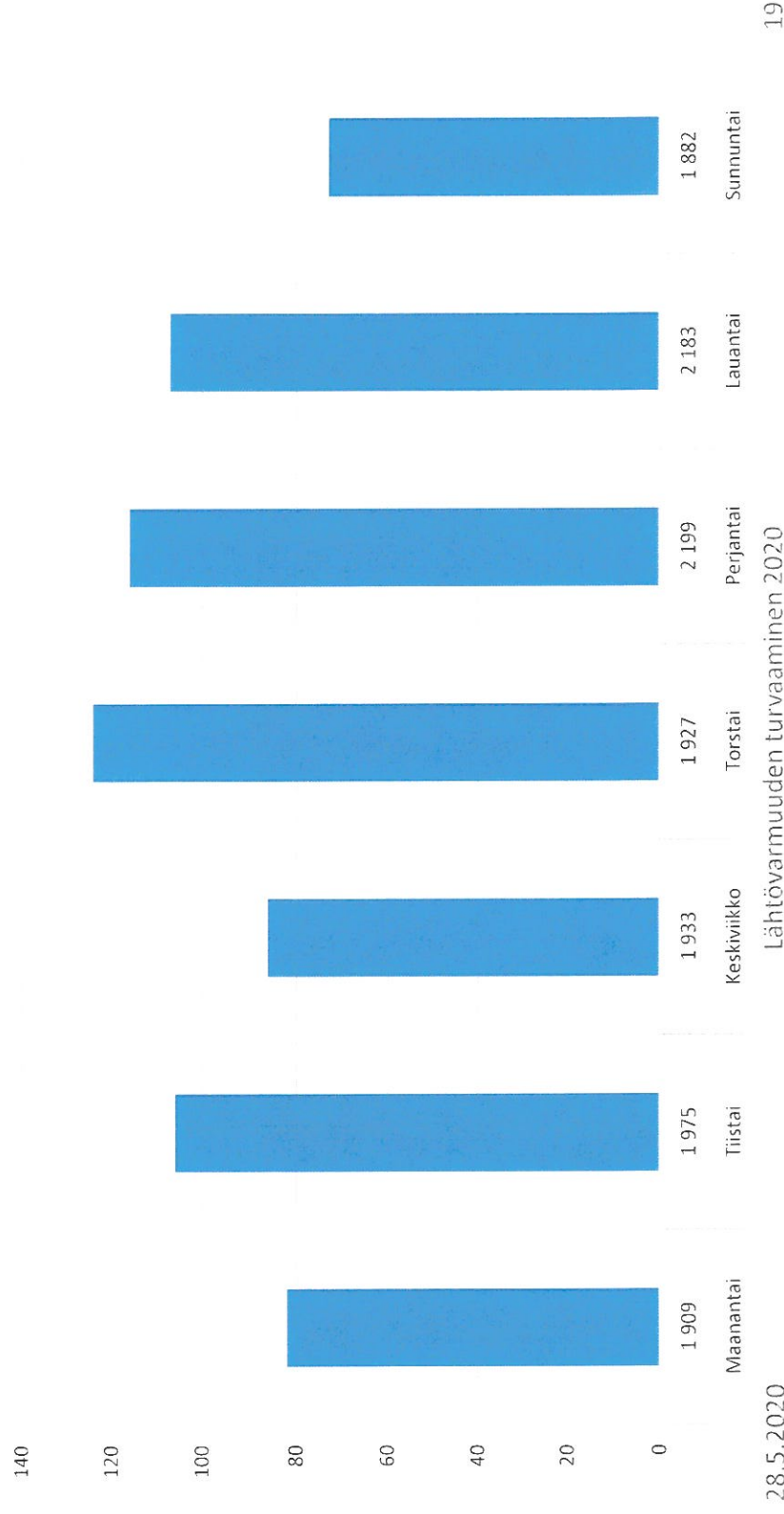

28.5.2020

Lähtövarmuuden turvaaminen 2020

Henkilöstöressurssien puute viikonpäivin:

Henkilöstöpula kiireellisillä tehtävillä viikonpäin mukaan
2010-2019:

Esitys lähtövarmuuden kehittämiseksi

- Paloasemakohtaisista miehistö- ja ryhmänjohtaja-varallaoloista luovutaan 1.1.2021 mennessä
- Perustetaan 1 päällystö-, 3 alipäällystö- ja 23 miehistövirkaa.
 - Henkilökunnan työaika painotetaan heikenevien päivälähtöjen varmistamiseen
- Uusi aktivointikorvausjärjestelmä käyttöön viimeistään 1.1.2021 = korotetut hälytysrahat
- P50 ja P51-järjestelmä käynnistetään alkutalvesta 2020
 - P31-varallaolo lopetetaan alkutalvesta 2020
- P20-varallaolon valmiusvaatimukset tarkistetaan
 - P20-järjestelmän osalta käynnistetään valmistelut yhteistyöstä Pohjois-Suomen pelastuslaitosten kesken

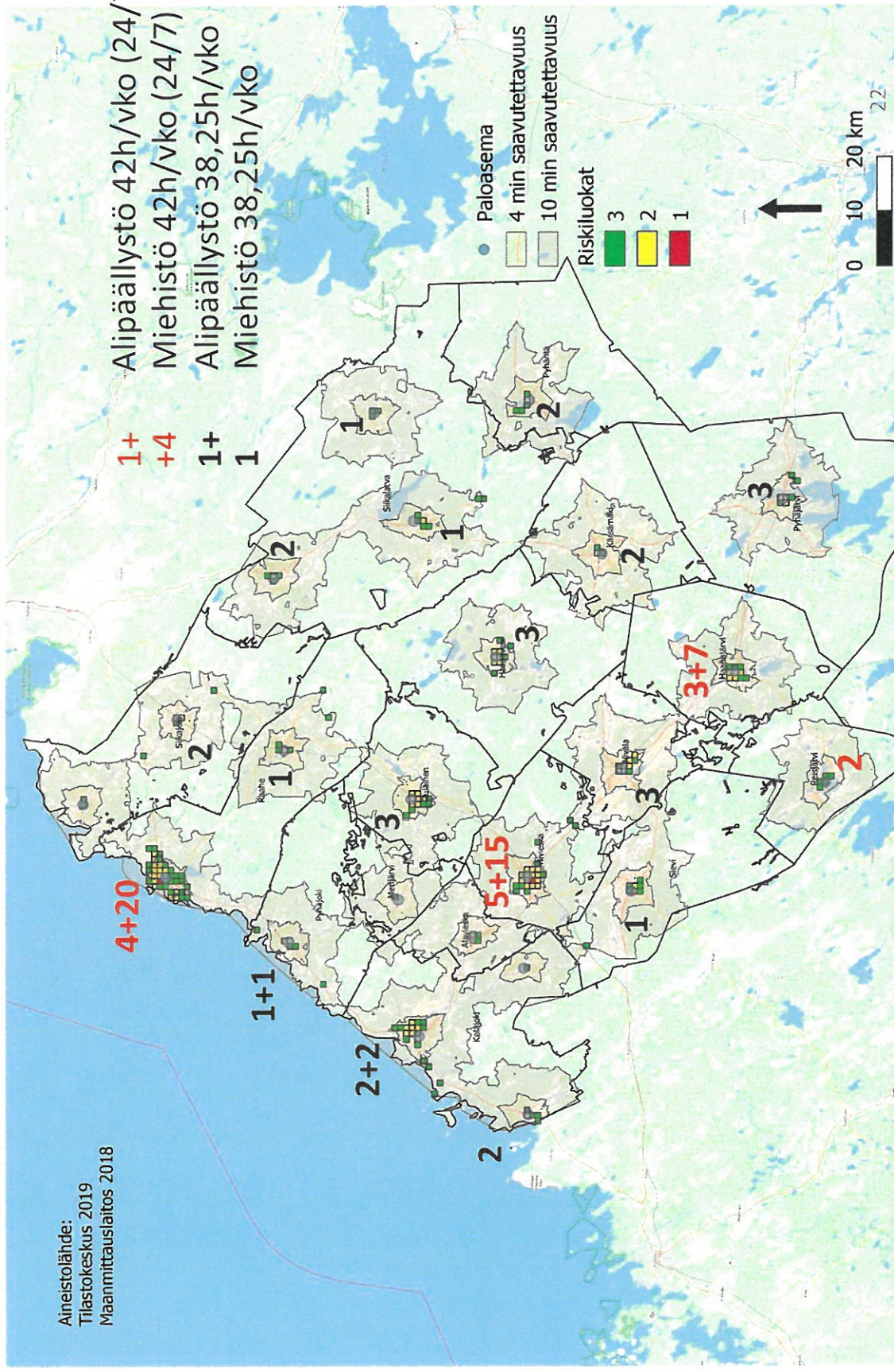
Kustannuslaskelma tälle esitykselle

Selite:	Nykyinen, säästyvä meno	Uusi korvaava meno	Säästö + /lisämeno -
Paloasemien varallaosta vapautuu	1 575 000		
P31 varallaolosta vapautuu	55 000		
Säästöä viikkoharjoitusten pidosta	25 000*		*Arvio
Säästöä peruskurssitoiminnasta	25 000*		*Arvio
Paloasemien uudet virat ja työaika		-1 244 000	
Hälytysraha uudistus		-167 000*	*Arvio
Uusi palomestarin virka (P30)		-54 000	
Varallaolon poiston aiheuttama hälytysrahojen nousu		-50 000*	*Arvio
Kalajoen kesäajan 3kk 24h sijaiset 3kpl		-40 000	
Raahen kesäajan 4kk 24h sijaiset 4kpl		-70 000	
Yhteensä:	1 680 000	-1 625 000	+ 55 000€

Miehistö- ja alipäälystövirat paloasemittain:

Aineistolähde:
Tilastokeskus 2019
Maanmittauslaitos 2018

Alipäälystö 42h/vko (24/7)
Miehistö 42h/vko (24/7)
Alipäälystö 38,25h/vko
Miehistö 38,25h/vko

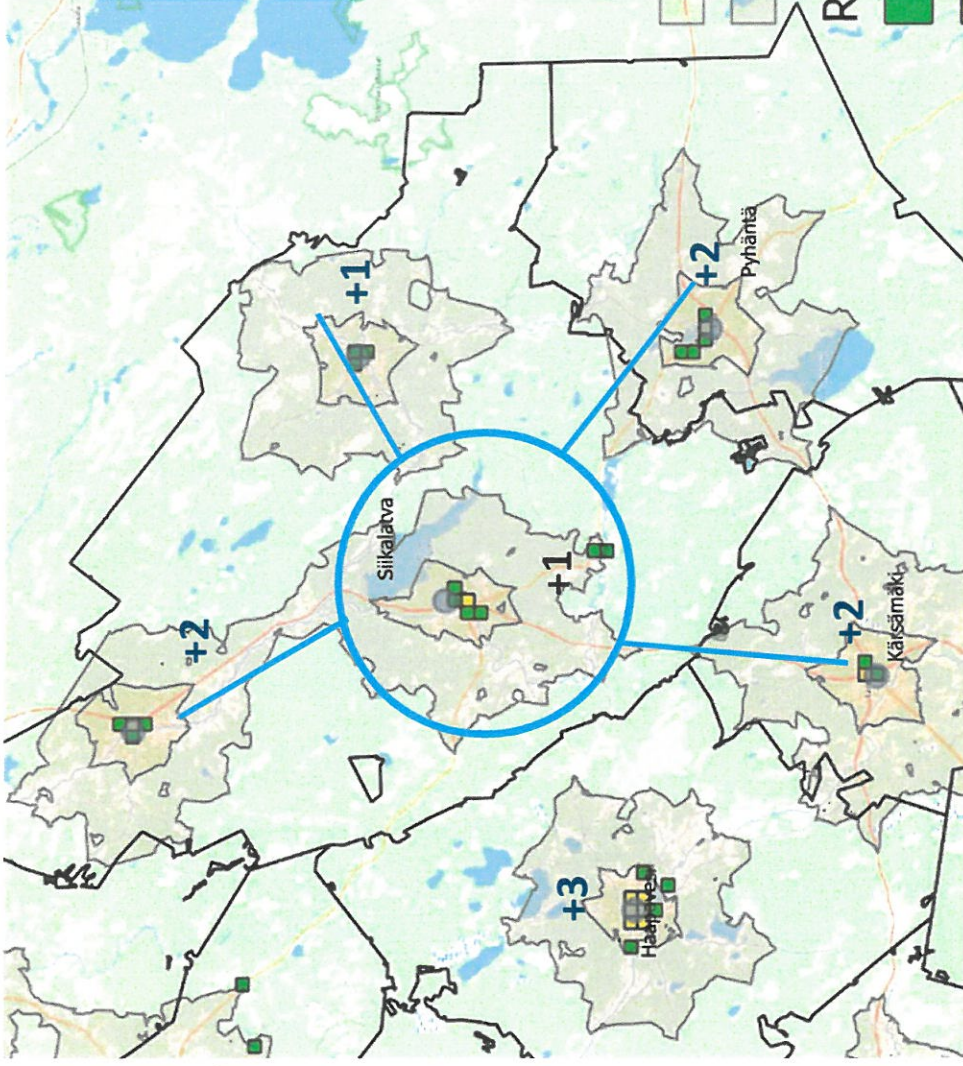
Virkojen määrä

Siikalatvan seudulla

Alueen henkilöstö 8 virkaa, joista uusia on kaksi virkaa.

Viidelle asemalle sijoitetaan kuvan mukaisesti viranhaltijoita, jotka tekevät säännöllisesti 12h työvuorot Pulkkilassa

Näin Pulkkilan minimivahvuus pidetään 2*12h jokaisena vuoden päivänä. Muilla asemilla tehdään pääsääntöisesti 8h työpäiviä arkipäivisin ja iltaisin.

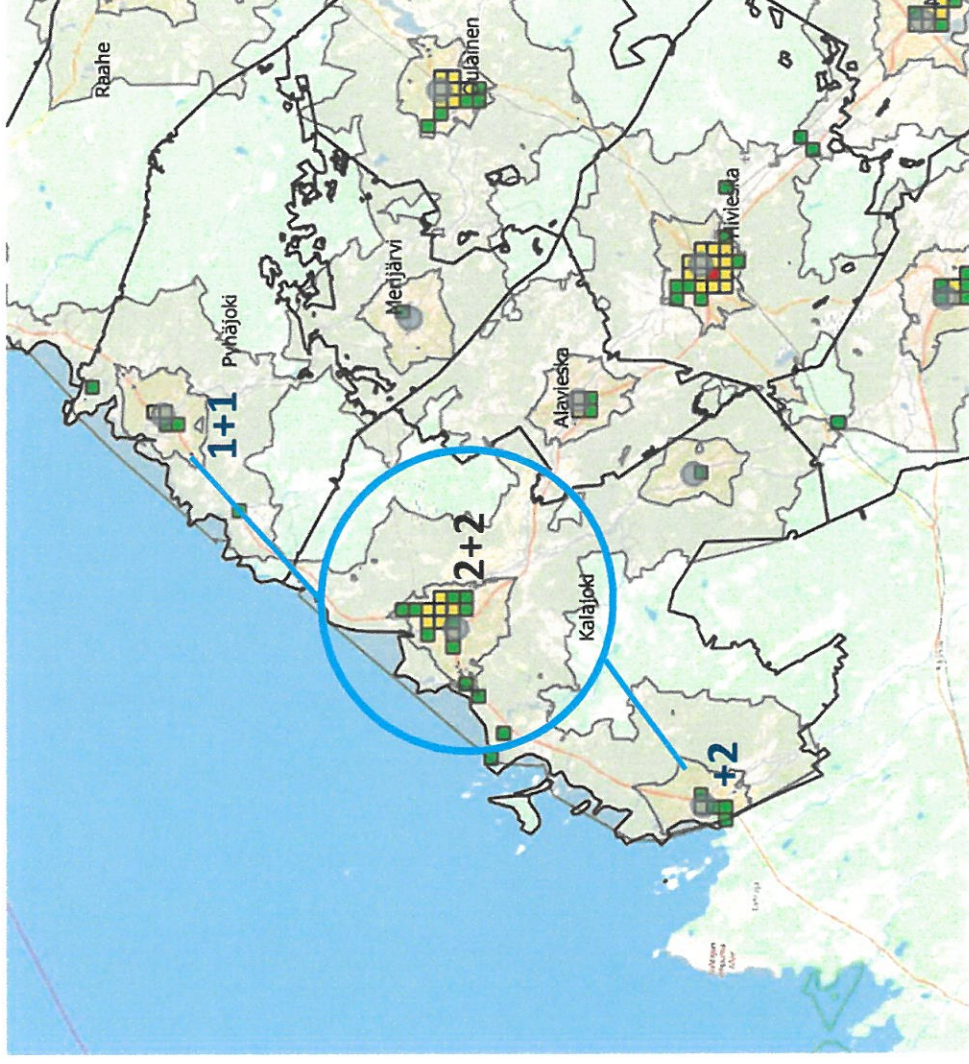
Virkojen määrä Kalajoen seudulla

Kalajoen henkilöstö 8 virkaa, joita uusia virkoja 4.

Kolmelle asemalle sijoitetaan kuvan mukaisesti viranhaltijoita, jotka tekevät säännöllisesti 12h työvuorot Kalajoella pois lukien sunnuntait.

Näin Kalajoen minimivahvuus pidetään 2*12h jokaisena vuoden päivänä pois lukien sunnuntait. Muilla asemilla tehdään pääsääntöisesti 8h työpäiviä arkipäivisin ja iltaisin.

Kesäaikana Kalajoen henkilöstöön tulee 3 kesäajaista 3kk:si ja vahvuus on tämän ajan ympärivuorokauden 1+1

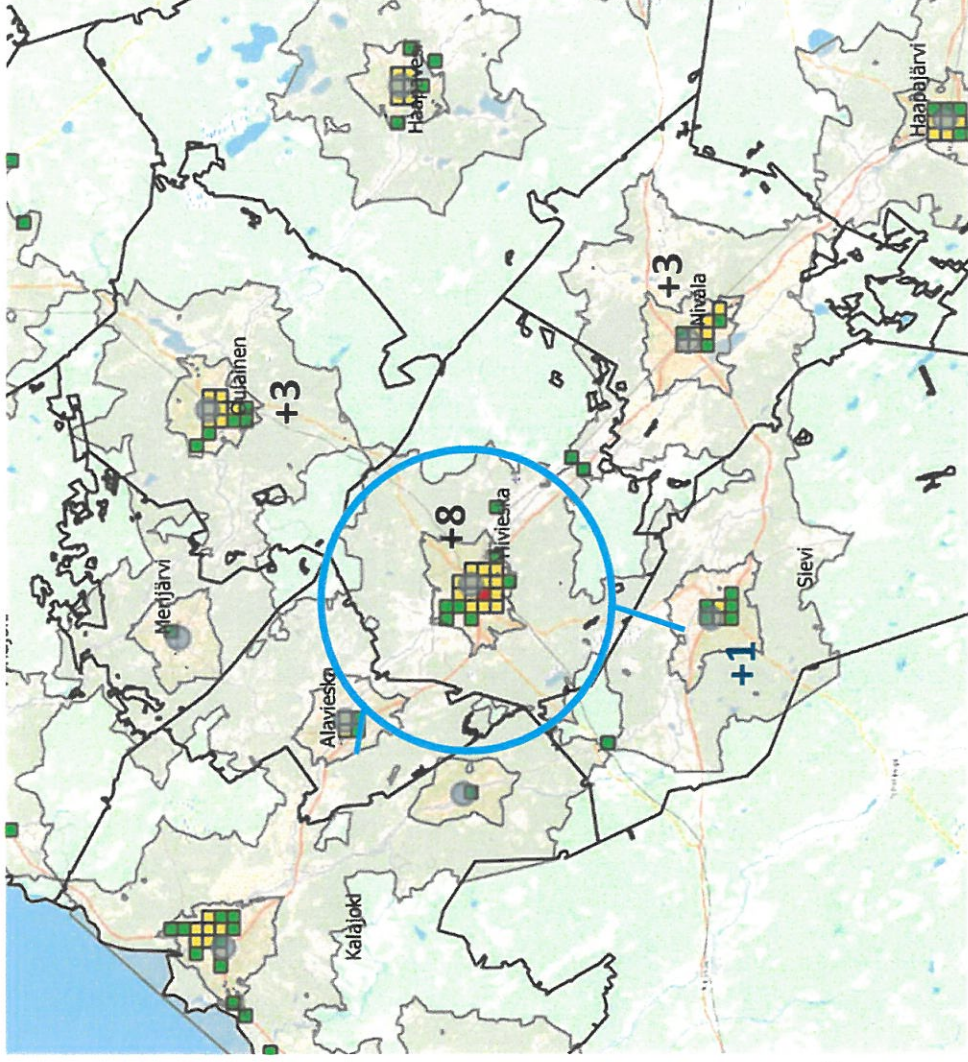

Virkojen määrä Keskisellä alueella

Ylivieskan paloasemalle sijoitetaan 8 uutta virkaa poikkeusluvan mukaiseen työaikaan, jotta sinne saadaan ympärivuorokautinen 1+3 vahvuus, sijaistarve 0 sekä Nivalaan ja Oulaisiin yhdet virat.

Paloasemat tukevat toinen toisiaan tarpeen mukaan.

Sievissä on lisäksi myös kaksi keskistetyn huollon työntekijää, joiden kanssa tehdään luonnollisesti yhteistyötä työajan sijoittelussa ja käytössä.

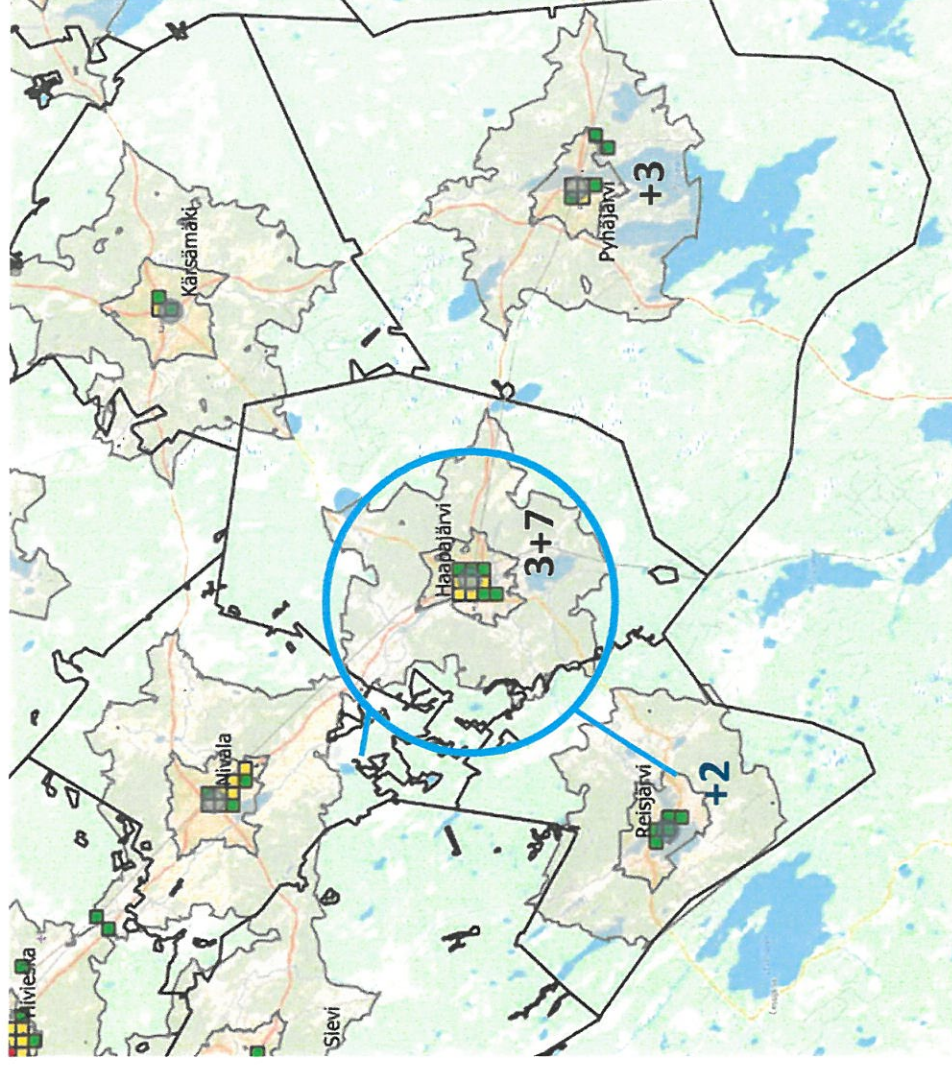

Virkojen määrä Haapajärven ympäristössä

Haapajärvi paloasemalle sijoitetaan 12 virkaa ympärivuorokautiseen valmiuteen. Viroista uusia on 9.

Reisjärven henkilöstö on samassa työajassa ja kierrossa Haapajärven henkilöstön kanssa.

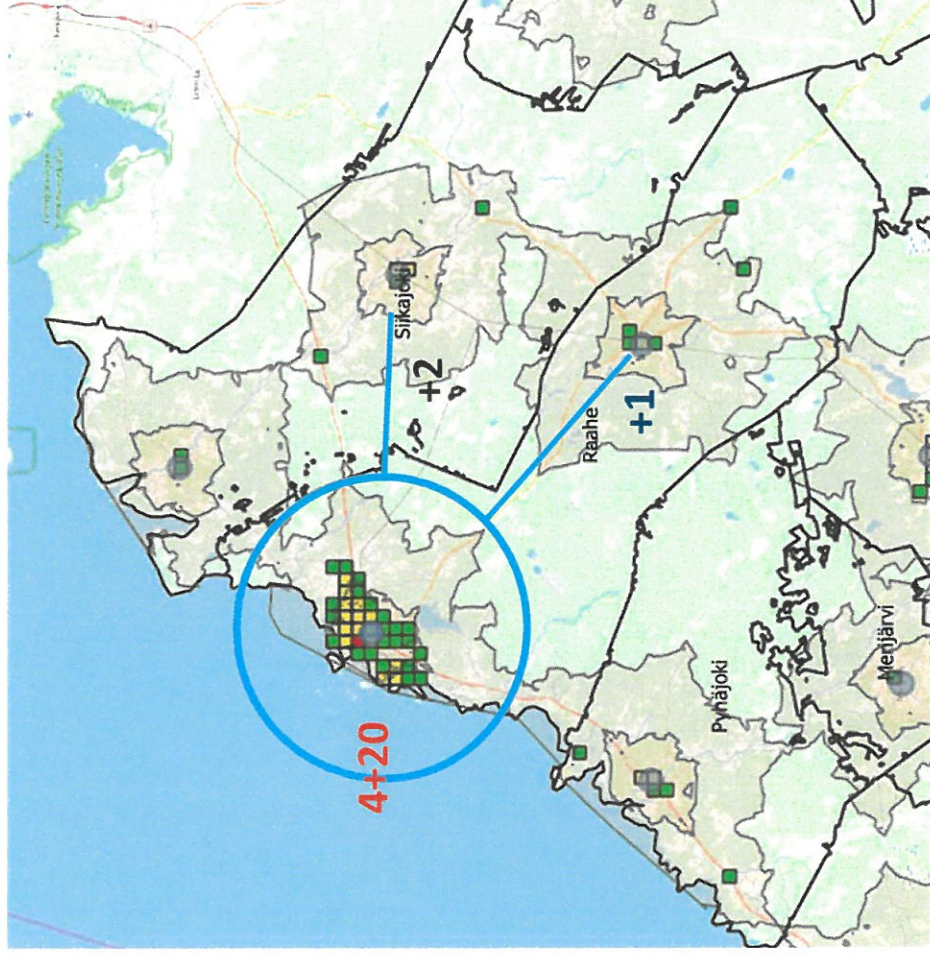
Pyhäjärvi on itsenäinen toimintayksikkö, joka tukeutuu tarvittaessa ensisijaisesti Haapajärveen.

Virkojen määrä Raahen seudulla

Ruukin paloasemalle sijoitetaan 2
ja Vihantiin yksi miehistö virkaa
yleistyöajassa.

Nämä henkilöt toimivat Raahen
paloaseman ohjauksessa.

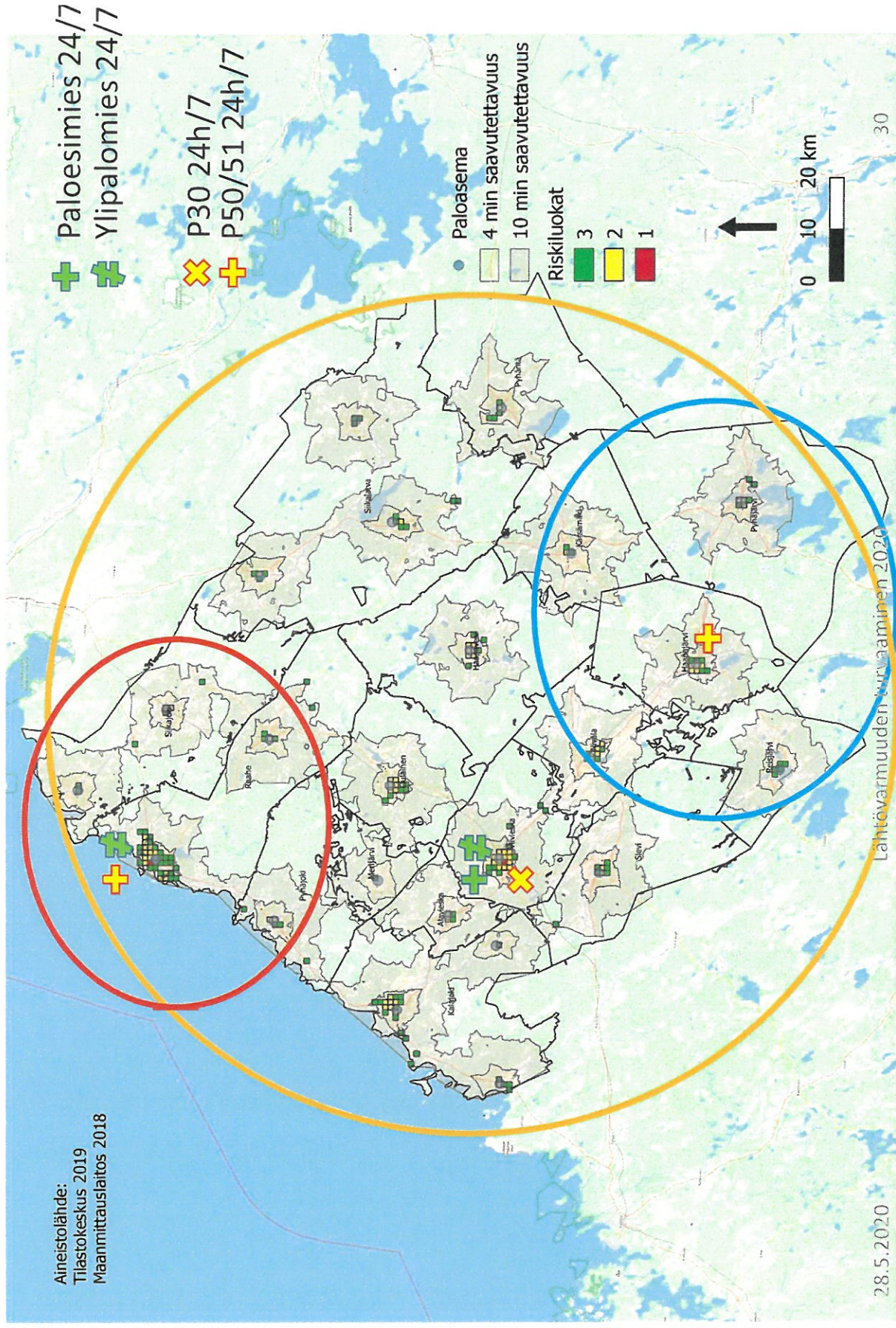
Esimerkki Haapaveden/Nivalan/Oulaisten/Pyhäjärven henkilöstön työvuoroista

Viikko:		Työntekijä																															
		1							2							3							4										
1	153	8	12	12																													
2	153				8	12	12																										
3	153	12	12									8	12																				
YHT:	2	2	2	1	2	1	0	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	0

- Perustetaan yksi päivystävän palomestarin virka (P30) → vapauttaa paloasemien päällystön työaikaan päivittäiseen työnjohtoon henkilöstömäärän ja sopimuspalokuntayhteistyön tarpeen lisääntyessä
 - Paloasemien päällystön työajan sijoittelu arvioidaan erikseen
- P50 ja P51 – pelastusviranomaisasemassa tilannepaikan johtajuutta varmistamassa läntisellä ja itäisellä alueella
 - Raahen paloaseman paloesimies = P50 → työvuoron minimivahvuutta ei pääsääntöisesti suunnitella alle 1+4 hlön 24/7-valmius
 - Haapajärven paloaseman paloesimies/palomies = P51 → työvuoron minimi ja maksimi 1+1 tai 0+2 hlön 24/7-valmius
- 24/7 yksiköt (Raahen, Ylivieska, Haapajärvi) lähtee heti 30min säteellä kaikille pelastuksen tehtäville
- Kaikki alueen sopimuspalokunnat jatkavat ja niiden hälyttäminen säilyy entisellään, vain varallaolo poistuu kuten vakinaisiltakin
- Hälytysrahauudistus → korotetut hälytysrahat = Aktivointipalkkaus → Koskee periaatteessa kaikkia pelastustoimintaan kelpoisia

Pelastustoiminnan johtaminen

Aineistolähde:
Tilastokeskus 2019
Maanmittauslaitos 2018

Esityksen perusteluja

Kokonaisarviointia koko alueen, ei vain yhden paloaseman näkökulmasta, palvelujen varmistamiseksi

- **Asiakasnäkökulma – nopea apu, avun saatavuuden varmuus?**
- Faktat, luvut ja tarve – tilastoaineisto hälytyksistä
- **Päivälähtövahvuudet**, heikkenevät myös tulevaisuudessa
- **Tulevaisuuden näkymät**, väestökehitys
- Ei tunteita vaan ratkaisukeskeistä faktaa, ”ei mustatuntuu”, ”ei kun aina ennen”
- **Henkilökunnan työajan mahdollisimman tehokas hyväksikäyttö koko palvelutuotannon kannalta**
- **Sopimushenkilöstön perus- ja täydennyskoulutus paranee, tehostuu**
- **Sopimushenkilöstön motivaation säilyttäminen tärkeää – tehoa koulutukseen lisää, sopimuspalokuntayhteistyön kehittäminen**
- **Päätoimisten saatavuus on ongelmallista – aluksi useita mahdollisesti epäpäteviä sijaisia**
- **Vaikutusarviointi – jatkuva seuranta mittareiden ja tulosten kautta**
- **Kustannusvaikutukset – kuntatalouden tila ja tulevaisuus**

Uudistuksen käyttöönotto - aikataulutusta

1. Uudistuksen valmistelu etenee rinnakkain ja limittäin palvelutasopäätös 2021-2024 valmistelun kanssa
2. Käynnistetään laajapohjainen valmistelu henkilöstön kanssa yhteistyössä
3. Aloitetaan suunnittelu sopimuspalokuntatoiminnan tukemiseen tähtäävistä pidemmän aikavälin valmisteluista:
 1. Palokuntatiimissä tai
 2. Erillinen työryhmä
4. Alkupalvesta 2020 alkaen asteittain luovutaan varallaoloista → erillinen suunnitelma
5. Viimeistään 1.1.2021 paloasemakohtaiset varallaolot kaikilta osin lakkautettu

Uudistuksen käyttöönotto – muuta huomioitavaa

1. Työnjohtotason vahvistaminen → viides P30 vähennetään palomestareiden käyttöä P30 –sijaisuuksissa
 1. Palopäälliköiden rooli lähiesimiehenä muuttuu
 2. Nykyisten päiväpalomestareiden työnjohdollinen rooli laajennetaan kaikille paloasemille
2. Päällystön johtamiskoulutuksen porrastus (Tike – P3 –taso – P2 –taso)
 1. Päällystön johtamiskoulutus vähintään tike-tasolle kaikille operatiivisen koulutuksen saaneille päällystöviranhaltijoille
3. Viikkoharjoitusten ja perus-, sekä täydennyskoulutuksen suunnittelun vaatimukset kasvavat
 1. Tulosityksikkötason suunnittelu ← → ”Koulutuspalomestari” ← → Komentotoimisto yhteistyö
4. Luottamus henkilöstön aktiivisuuteen vapaa-ajaltaan tulla hälytyksiin on suuri – koskee sopimushenkilöstöä ja päätoimisia, kuten tähänkin asti
5. Tähänkin asti lähes aina hälytystehtäviin on hälytetty muutkin kuin varallaolijat, aina on täysin vapaalta tullut henkilöstöä hälytyksiin ilman että ovat olleet varallaolossa!
6. Yms....